

lahja vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov.
Issued daily except Saturdays,
Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravniški prostori:
2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

TO—YEAR XXXI.

Cena lista je \$6.00

Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., TOREK, 12. DECEMBRA (DEC. 12), 1939

Subscription \$6.00 Yearly

STEV.—NUMBER 241

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Liga narodov Rusiji: Prenehaj z vojno takoj!

Finske čete odbile vse napade na svoje pozicije ob arktiku. Veliko število ruskih vojakov utonilo, ko so Finci odprli jezove pri Terijoku. Finski letalci uničili z bombami ruski vojaški vlak v Kareliji

ZENEVA, 11. dec.—Izredna zasedba Lige narodov je danes na vladni Sovjetske unije utegnili v temle smislu: "Prenehaj z vojno na fronti takoj, kar si svojo armado iz Finske dovoli, da bo Liga narodov pomagala za mir med Rusijo in Finsko." Sovjetska vlada ima v tej zadevi, da odgovori. Tukaj pa je, da bo Stalin ignoriral ta poziv, nekateri sovtjetski opazniki pa mislijo, da bo Moskva vlada odgovorila negativno. Deležev evropskih nevturalnih držav se drže v ozadju, dočim pa delegatje iz Južne in Centralne Amerike glavno besedo v zasedbi.

HELSINKI, 11. dec.—Finsko poročilo se glasi, da so se finske čete umaknile iz naselja Salla na severu, nakar so Rusi zavzeli Salla in jo takoj požgali. Povsod krog Finci odbijajo sovjetske napade s silnimi izgubami za Rusijo. Sovjetska armada, ki je enkrat zamen napadala finske položaje na istu nad Leninogradom, se je začela seliti na karelijsko fronto, kjer se zdaj koncentrirajo glavna sila sovtjetske armade.

HELSINKI, Finska, 11. dec.—Poročila z vzhodne fronte ob arktiku so včeraj objavila, da so finske čete med ruski četami in finimi bramborci. Stednji so odbili vse napade na svoje pozicije.

Rusi so bombardirali finske položaje v vseh sektorjih na karelijski fronti, aktivni pa so bili tudi na fronti ob arktiku. Vrota bitke so se vršile tudi na južni fronti, na vzhodni strani karelijske zemeljske ozirne, kjer so tri ruske brigade, za katerimi so stali oddelki tankov, skušale prodrati do Mannerheimove trdnjave črte, a so bile vržene nazaj. Vojno poročilo se glasi, da so ruske bojne ladje bombardirale militaristične objekte ob finskem obrežju.

(V Copenhagen in London dopelja poročila pravijo, da so finski letalci napadli in uničili z bombami ruski vojaški vlak na karelijski ožini. Dalje so bombardirali s sodelovanjem artilerije ruske čete v pohodu. Kolona ruskih tankov in oklopnih avtomobilov je bila uničena. Ruski napadi na Fince v bližini reke Tajpale na karelijski ožini so bili odbiti. Vest z radiopostaje v Kirkenesu, Norveška, pravi, da so se nove ruske čete izkrcale v Linahamaru ob arktičnem krogu.)

Ruski letalski napad na finsko luko v Hangu se je izjalovil. Po neuspešnem napadu so se ruski letalci vrnili v svoja oporišča.

Rusko prodiranje ob arktičnem krogu, če bo uspešno, bi dovedlo do armade v bogato dolino Tornio med Finsko in Švedsko, kar bi bila direktna grožnja Švedski. Dolina se razteza do Botniškega zaliva.

V Koki, važnem finskem pristanišču, je bil promet ustavljen. To luko so v prvih dneh vojne napadli ruski letalci. Bombni, ki so jih vržili, so ubile in ranile več prebivalcev. Luko so bombardirale tudi ruske bojne ladje in otok Hogland, čeprav so se prebivalci umaknili.

Vest iz zanesljivega vira se glasi, da je v Baltisko, estonsko luko, katero je Estonija dala v ruskem sovjeto, dospelo 25 ruskih bombnikov. Finci ugibajo, ali bodo ti bombniki napadli Helsinki, glavno finsko mesto, ali

Sovjeti ne groze Rumuniji

Vlada ni odgovorna
za članek
v Internacionali

Moskva, 11. nov.—Vladne avtoritete so naznanile, da niso odgovorne za članek, ki ga je objavila Internacionala, uradno glasilo kominterne, s pozivom na Rumunijo, naj čim prej sklene pogodbo vzajemne vojaške pomoči s sovjetsko Rusijo. Izjavile so, da je zunanji tisk naporno tolmačil vsebino članka, pojasnile pa niso, kakšna je aktualna ruska politika napram Rumuniji. Publicistični departament komisarijata za zunanje zadeve je objavil izjavo, v kateri pravi:

"Zdi se nam potrebna deklaracija, da članek 'Imperialistična vojna na Rumuniji', ki ga je spisal Stefanov in objavila Internacionala, nima nobene zveze s političnimi smernicami sovjetske vlade, zato so komentarji članka v zunanjem tisku absurdni. Članek v nobenem oziru ne reflektira aktualnih odnosov med Sovjetsko unijo in Rumunijo."

Sovjeti so preko uradne časopisne agencije Tass zanikali obdolžitve, da ruske čete v bitkah s Finci rabijo krogle dum-dum in strupene pline. "Glavni stan militarnih sil v Leningradu odločno zanika te obdolžitve v zunanjem tisku in jih proglasa za fabrikacije," se glasi izjava. "Ruske čete se ne poslužujejo strupenih plinov v svojih operacijah na Finskem."

Perzija naroča letala v Ameriki

New York, 11. dec.—Perzijska delegacija je dospela v New York z namenom, da sklene kupčije z ameriškim letalskim komandantom glede dobavljanja bojnih letal. Ako bodo pogajanja uspešna, bo Perzija naročila veliko število letal v Ameriki. Doselej je Perzija zalagala z letali Velike Britanije.

Ameriški kredit finski republiki

Roosevelt
odobril akcijo

Washington, D. C., 11. decembra.—Finska bo dobila kredit v vsoti \$10,000,000 iz sklada federalne korporacije za rekonstrukcijo financ po izjavi, ki jo je objavil Jesse Jones, načelnik te korporacije. Finska bo s tem denarjem lahko kupovala poljedelske pridelke in druge potrebščine v Združenih državah.

Jones je dejal, da sta to akcijo podvzeli korporacija in Export-Import banka z odobritvijo predsednika Roosevelta. Vsa ta izročena Finsko-ameriški trgovski korporaciji, katero je ustanovil finški poslanik Hjalmar Procope v Washingtonu, s kapitalom milijon dolarjev, ki ga je garantirala finska državna banka. Možnost je, da bo tudi Norveška dobila kredit v Ameriki.

Akcija federalne korporacije za rekonstrukcijo financ je že druga pomoč s strani Amerike finški republiki od izbruha sovražnosti med njo in sovjetsko Rusijo. Na 5. decembra je predsednik Roosevelt pozval federalnega zakladnika, naj suspendira obrok na finški dolg v Ameriki v vsoti \$34,693, ki ima biti plačan na 15. decembra. Roosevelt je takrat izjavil, da bo apeliral na kongres, naj dovoli vrnitev obrokov, katere je Finska plačala na svoj dolg v tem in preteklem letu. Finski dolg znaša zdaj še \$7,988,464. Doselej je Finska plačala na svoj dolg, ki ga je naredila v Ameriki 1. 1919, še \$5,891,291. Ona je bila edina država v Evropi, ki je vsa leta točno plačevala svoje obveznosti na dolg v Ameriki.

Batista kandidira treh strank

Havana, Kuba, 11. dec.—Polkovnik Fulgencio Batista, bivši šef armadnega štaba, je bil nominiran za predsedniškega kandidata treh strank — demokratične, narodne in liberalne. Te stranke bodo skupno s komunisti in realisti tvorile grupo petih strank, ki bo znana pod imenom socialni demokratje.

AMERIŠKE DRŽAVE NASTOPILE PROTI RUSIJI

Vprašanje izključitve
Rusije iz Lige
narodov

FINSKA PREDLOŽILA
OBDOLŽITVE

Zeneva, Švica, 11. dec.—Predstavnik države latinske Amerike so se postavili na čelo gibanja, da Liga narodov izključi sovjetsko Rusijo zaradi napada na finsko republiko. Carlos Pardo, načelnik argentinske delegacije, je že informiral Josepha A. C. Avenola, generalnega tajnika tajnika Lige narodov, da bodo ameriške države izstopile iz Lige, če ne bo omedila ruske agresije na Finskem in izključila sovjetske Rusije.

Pardo ni član sveta Lige narodov, toda on bo najbrže predlagal izključitev Rusije, ko se bo pričela debata o tem vprašanju v skupščini danes ali jutri. Jose Maria Cantilo, argentinski zunanji minister, je zadnji teden poslal telegram Ligi z zahtevo, naj izključi Rusijo.

Rudolph Holsti, finški delegat, je predložil obdolžitve proti sovjeto glede agresije svetovne Lige narodov. Ta se je odločil, da jih predloži skupščini.

Angleška delegacija je deloma revidirala svoje stališče. Njen načelnik je izjavil, da bo Velika Britanija podpirala predlog, da Liga izključi Rusijo. Dr. Wellington Koo, kitajski delegat, je imel včeraj dolg razgovor s R. A. Butlerjem, načelnikom britanske delegacije. Po tej konferenci je bilo naznanjeno, da je Koo proti izključitvi Rusije iz Lige narodov. Skandinavске države in Turčija se še vedno obotavljajo.

Male države so za izključitev Rusije iz Lige po izjavi delegatov držav latinske Amerike, čeprav se slišijo grožnje v ruskih krogih, da se bo Moskva maščevala nad njimi. Kakšne represalije imajo v mislih boljševiki, ni znano.

Skupščina Lige narodov se bo sestala danes, da imenuje odbor, čigar člani bodo razpravljali o finskem apelu. Javna debata o apelu se bo pričela najbrže v torek ali v sredo.

Domače vesti

Novice iz Minnesote

Ely, Minn.—Dne 3. decembra so našli na cesti med Elyjem in Vintonom, tri milje od tu, rojaka Matha Stefina, farmarskega samotarja, mrtvega. Pri sebi je imel kovec z groserijo. Zdravniška preiskava je ugotovila srčno kap. Pokojni Stefan je bil star 57 let, doma je bil od nekdaj na Notranjskem, v Ameriki je živel 35 let in zapuščal dva sinova in tri hčere. Bil je član JSKJ. Pri lokalnih volitvah 5. decembra je bilo osem slovenskih kandidatov, toda razen br. Jos. A. Mertla so bili vsi poraženi. Mertel, ki je član društva 268 SNPJ, je bil ponovno izvoljen za podzodnika, da sta proti njemu kandidirala dva rojaka. V ostalem so amago odnesli drugorodci iz razloga, ker med Slovenci ni bilo složnosti.—V Buhlu, Minn., so pri volitvah za lokalno upravo kandidirali Joseph Ule (sin znanelega Uleta iz Milwaukeeja, ki redno piše v Prosveto) za župana, Joseph M. Panljan (član SNPJ z vso družino vred) za mestnega svetovaleca in W. L. Kajfca za mestnega blagajnika.—John Bobben, član društva 205 SNPJ v New Duluthu, se je težko ponarečil pri delu v rudotoplilnici. Nahaja se v bolnišnici z zlomljeno roko in nogo.

Nov grob v Texasu

Waller, Tex.—Pred nekaj dnevi je tu umrla Lizi Gostianik, voj. Golob, stara 59 let in doma iz Ročice v Savinjski dolini na Štajerskem. Iz starega kraja je prišla leta 1904 in tu zapuščala moža, pet sinov in sestro, drugo sestro pa v starem kraju.

Clevelandске vesti

Cleveland.—Dne 8. t. m. je bil pri delu na New York Central Yardu povožen 29-letni Vincent Zajc, ki je nekaj ur kasneje umrl v bolnišnici. Rojen je bil v Erieju, Pa., in tu zapuščal ženo, tri otroke, starše, brata in štiri sestre.—Avto je povozil rojaka Jos. Prijatelja in mu zlomil nogo. Nahaja se v bolnišnici.—Najboljci Joe Birk, Ciril Kunstel, Jim Slapnik, Tone Baraga, Louis Starman in Fr. Kramar so se vrnili iz Pennsilvanije vsak s enim srnjakom.

Revolta proti Rusom v Ukrajini

Napad na
vojaške čete

London, 11. dec.—Reuters, angleška časopisna agencija, je objavila poročilo o revolti proti ruski okupacijski armadi v Ukrajini. Ta je izbruhnila v zapadnem delu Ukrajine, kjer so bogata oljna polja.

V protestiranju proti sovjetskim avtoritetam so uporniki napadli ruske čete in pobili več vojakov. Več ruskih vojaških častnikov, ki so bili ranjeni v bitkah z vstasi, so morali odpeljati v bolnišnice v Lvovu.

Identiteta upornikov ni znana. Agencija Reuters pravi, da je prejela poročila o revolti iz obmejnih krajev po ruskih četah okupirane cone na Poljskem.

Kitajci se jezijo na Anglijo

Cungking, Kitajska, 11. dec.—Poročila, da bo Velika Britanija dala koncesije Japonski glede izvoza nemškega blaga, so razkačile kitajske avtoritete. Tukajšnji list Sao Tang piše: "Velika Britanija je naznanila, da se bojuje za svobodo, mir in pravičnost, na drugi strani pa kaže svojo naklonjenost napram Japonski, ki je veliko bolj agresivna nego Nemčija. To dokazuje tudi njeno naznanilo o koncesijah Japonski v zvezi z izvajanjem blokada."

ŠVEDSKE DELAVSKE GRUPE PO- MAGAJO FINCEM

Prostovoljci se pri-
ključajo za službo v
finski armadi

DEMONSTRACIJE
PROTI SOVJETOM

Stockholm, 11. dec.—Delavske organizacije so pričele zbirati sklad v pomoč Fincem, ki se morajo boriti proti Rusom, ki so invadirali finsko ozemlje. Centralna delavska grupa je že zbrala \$120,000, železniške unije \$2400, mornarji \$2400 in kmetijska mladinska organizacija \$1200. List Svenska Dagbladet je zbral okrog \$48,000.

Major Allan Winge, načelnik urada v Stockholmu, ki je pozval fante in moše, naj se priključijo za službo v finški armadi, je naznanil, da je poziv dobil dober odmev. V uradu se je že registriralo dovolj prostovoljcev, da bodo lahko formirali posebno legijo. Ta bo odšla na Finsko kakor hitro bodo avtoritete dale dovoljenje. Med prostovoljci je tudi grof Gustav von Rosen, nekdanji maršal Goeringa, nemškega letalskega ministra.

Premier Per Albin Hansson je pozval voditelje političnih strank na konferenco potem, ko je bil general Olof G. Phoenell imenovan za vrhovnega poveljnika švedske oborožene sile na kopnem, morju in v zraku. V svojem govoru je opozoril vojake, da je njih glavna dolžnost lojalnost in narodna obramba.

Politični razgovori na konferenci v Stockholmu so povesani tudi z dogodki na Finskem. Ako bo rusko orožje uspešno na Finskem, je možnost, da bodo sovjeti začeli kampanjo proti Švedski. V tem slučaju bo kralj Gustav zahteval formiranje vlade narodne enotnosti, v kateri bodo združeni vsi razredi in stranke. V nasprotnem slučaju, ako bodo Finci uspešni v obrambi proti sovjetski invaziji, bodo izvedene nekatere izpremembe v kabinetu. Švedski narod se zaveda, da bi ruski uspehi na Finskem povzročili dalekosežne in dramatične izpremembe.

Demonstracije proti Rusiji zaradi napada na finsko republiko se nadaljujejo v Stockholmu in drugih švedskih mestih. Narod na splošno obsoja sovjetsko agresijo.

Relifni problem v Pennsilvaniji

Sorodniki revežev naj
nosijo del bremena

Harrisburg, Pa., 11. dec.—Državne avtoritete so podvezle nove korake, ki naj bi znižali stroške oskrbe revežev in starih ljudi. Naznanilo so, da bo več oseb, ki prejemale podporo, do katere niso upravičene, črtanih z relifne liste.

V načrtu je kampanja, da sorodniki onih, ki prejemale podporo iz sklada starostne pokojnine, prevzamejo del stroškov, ako so finančno zmogni. Zakon, ki določa, da morajo oni, ki dobivajo podporo iz relifnih skladov, opravljati določeno delo, je bil že uveljavljen. Ako se upirajo, so črtani z relifne liste.

Relifni problem dela velike preglavice državnim avtoritetam. Oskrba revežev in starih ljudi brez sredstev za preživljanje stane državo šest deset milijonov dolarjev na mesec. Relifni skladi bodo kmalu izčrpani in governor James bo moral sklicati izredno zasedanje državne zbornice, da razpravi o problemu oskrbe brezposelnih in starih ljudi.

Mlečarski trust navija cene. (Narisan Jerger.)

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Memorandum za Zdržene države (svoje članice) in Kanado
\$2.00 na leto, \$2.50 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na Chicago
in Chicago \$2.50 na leto, \$3.75 na pol leta; na inozemstvo
\$3.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$2.00 per year, Chicago and \$2.50 per year,
foreign countries \$3.00 per year.

Črna glasila po dogovoru.—Rokopisi glasil in nenapisanih
glasil ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (trike, po-
vsti, pesmi, romani, itd.) se vračajo po pošti. Če je
glasilo, ki ga ne vračajo, rokopiši avtorja in vsebine, ki
ne bodo objavljene, ne bodo vračane. Če je avtor, ki
ne želi, da se njegovo ime objavi, mora to povedati pri
predložitvi. Če je avtor, ki ne želi, da se njegovo ime
objavi, mora to povedati pri predložitvi. Če je avtor, ki
ne želi, da se njegovo ime objavi, mora to povedati pri
predložitvi.

Naslov na vas, kar ima slika s
PROSVETA
1437-49 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Kontinentalna društva narodov

Iz raznih evropskih poročil prihaja sugestija o reorganiziranju Lige narodov. Liga narodov, ki je bila ustanovljena pred dvajsetimi leti ob zaključku svetovne vojne, je bil prvi po-
kus te vrste v zgodovini človeštva, ampak
storjena je bila velika napaka v tem poskusu
s tem, da si je Liga vzela ves svet za svoje po-
dročje.

Naturno pravilo je, da iz malega raste veliko
in ne narobe. Liga narodov je nameravala
združiti narode vsega sveta ne glede na velike
razlike med državami in ljudstvi na treh glav-
nih kontinentih. Če bi bile namesto ene Lige
organizirane tri neodvisne lige — ena za Evro-
po, druga za tri Amerike in tretja za Azijo —
ki bi do neke meje kooperirale med seboj, bi
bilo več uspeha. Ker bi bile tri lige ekonom-
sko približno enako močne, bi tvorile med se-
boj ravnotežje in svetovna unija naj bi prišla
še iz razvoja teh treh organizacij, kadar bi
razmere za to dozorele.

Dejstvo, da so Združene države takoj za-
četkom obrnila hrbet Ligi narodov, ima v
glavem podobne ekonomske vzroke. Velešila
enega kontinenta se ne bo zlepa družila z vele-
silami drugega kontinenta, če ni ekonomsko
prisiljena v to — in politična neodvisnost vna-
ša velesile sloni na njeni ekonomski enotnosti
in neodvisnosti. Nekaj drugega bi pa bila Li-
ga ameriških narodov. Podlaga za to organi-
zacijo že obstoji v Panameriški zvezi, v kateri
so Združene države vodilna sila. Od Paname-
riške zveze do Lige ameriških narodov je lahko
samo en korak, čeprav je morda velik in teža-
ven.

Sugestija se torej glasi, naj se sedanja Liga
narodov, katera je tako in tako brez moči, pre-
obrne v kontinentalna društva narodov: fe-
deracijo Evrope, federacijo Azije in federaci-
jo Amerike, h katerim se bi zdaj pridružila
še federacija Afrike. Kontinentalna društva
bi skrbela za mir in blagostanje ljudstev le
na svojem kontinentu in kolikor mogoče kooperi-
rala med seboj za splošen mir in blagor.

Ta sugestija je vredna globokega premišlje-
vanja vseh onih, ki se resno zanimajo za mir,
materialno blagostanje in socialno pravičnost
vseh ljudstev.

Zadeva Frica Kuhna

Fric Kuhn, od Hitlerja postavljeni vodja za
razširjanje nacistične propagande med ameriški-
mi Nemci in njihovimi somišljeniki drugih na-
rodnosti, je bil pred nekaj dnevi v New Yorku
obsojen od dveh in pol do petih let, ko ga je
porota spoznala krivega tatvine in denarnih
aleparij. Fric je bil obtožen, da je svojo na-
cijsko organizacijo nemški Bund okradel za
okrog \$1500.

Njegov zagovor je bil — in njegove priče
so mu pritrile — da denar, ki ga je potreboval
za svoje privatne stvari, je bil prav tako njegov
kot je bil organizacijski. Njegove priče so iz-
javile, da nacistična organizacija v Ameriki ni-
ma nobenih pravil in da ima vodja Kuhn po-
polno oblast, da lahko dela kar hoče — popo-
lno po zloglasni Hitlerjevi v Nemčiji! — in to-
re, ker ni Kuhn izvršil nobenega zločina po
nazorih, morali in veri članov svoje organi-
zacije, mu ne bi smeli tudi ameriški zakoni šteti
tega v zlo.

Državni tožitelji so pa odgovorili, da je
Kuhnov zagovor ničev, kajti Kuhnova organi-
zacija vendar ni ekstrateritorialna (zunaj ame-
riškega suvereniteta), pač pa je podvržena
ameriškim zakonom in ameriškim etičnim na-
zorom brez ozira na verovanje ameriških na-
cijev v Kuhnovo totalitarno oblast. To stali-
šče je zmagnalo pred sodiščem in Fric Kuhn je
bil spoznan za krivega in obsojen v zapor. Nje-
govim zagovornikom se bodo zdaj pritožili na višje
sodišče.

Med tem se je pa oglašila Unija za ameriške
civilne svobodščine in izrekla dvom glede upra-
vičenosti obtožbe in obsodbe Kuhna. Voditelji
te unije si niso na jasem, če je bil Kuhn ob-
sojen prej zaradi "tatvine" ali zaradi svojega
nacističnega prepričanja in nacističnih aktivnosti,
ki so zdaj osovražene v Ameriki. Vsekakor so
bili porotniki pod vplivom predsodkov in v tem
(Dolje iz sodnijskega)

Glasovi iz naselbin

Norčevanje iz revščine

Cleveland.—Tukaj so par dni
pred zahvalnim dnevom nazna-
nili, da v Ohiju ni več denarja za
relif, posebno ne za samce in sa-
mice in pa za oženjene brez o-
trok. Danes je že 5. decembra,
pa še ni nikjer na vidiku, da bo-
do ljudje kaj dobili. Seveda, vi-
soko plačani uradniki in veliki
profitarji do sedaj še niso nič
trpeli, dasi so oni vsega tega
krivi, toda so nedotakljivi. Sa-
mo revno ljudstvo in pa mali tr-
govci so najbolj prizadeti, ker
sestradano ljudstvo berači pri
mali trgovci za predsmrtni ži-
vež.

Nekoliko o relifnem poslovan-
ju. Ni mogoče si predstavljati,
kaj vse počenjajo s tem ubogim
in sestradanim ljudstvom! Po
vseh relifnih uradih imajo prvo-
vrstne lažnjive in zavijalce, ka-
terih ne prekositi nihče na svetu.
Tudi svetovno očetu papežu so
zmožni vsak čas prodati hudica
za Boga. Potem lahko vsakdo ve,
kako mora trpeti neizobraženi
narod radi teh krukov, ki so pri-
pravljeni vse narod pomoriti z
lakoto ali s čimkoli za svoj last-
ni obstanek.

Tukaj je ves dan vse polno
ljudi po relifnih uradih ali po-
stajah. Ko pridejo tja, jim naj-
prej dajo številke, da gredo po-
vrsti. Ko pridejo na vrsto, te
vprašajo, kaj hočeš, nakar mo-
raš čakati po več ur, predno ti
povedo, da nimajo nič zate. Se-
veda, oni so pod policijsko pro-
tekcijo in policijski je pomežik-
jejo. Tako se izrablja ameriška
zastava pri teh političnih krui-
kih!

Kdo je vsega tega kriv? V pr-
vi vrsti so krivi tisti, ki imajo
moč nad ljudstvom in pravijo:
moli, prosil in trpi, saj ti bo po
smrti poplačano. Ali oni se ne
zmenijo za posmrtno plačilo, oni
ga zahtevajo tu, da lahko udob-
no žive. Tega ljudstvo ne pove-
do, ker bi škodovalo velikemu
biznisu in koristilo ljudstvu. Am-
pak oni tega ljudstvu ne privo-
ščijo. To so pokazali tudi pri
Ludlowovem načrtu za starčke.

Ako bi bili mali trgovci in po-
sestniki zavedni in bi nekaj zmo-
žnih ljudi poslali iz svojih vrst,
da bi preiskali vse to raketir-
stvo, bi tiste raketirje poslali
tja, kamor spadajo ljudem bi pa
dali, kar potrebujejo. S tem bi
veliko koristili sebi in ljudstvu.
Pri prihodnjih volitvah bi pa ta-
ke ljudi izvolili v javne urade,
ki bi v resnici delali za ljudske
koristi, ne pa za parazite. Toda
kaj pomaga? Ker bi jih izvolili
iz istih vrst, bi potem zopet na-
daljevali a to krukarijo in bi bi-
lo ljudstvo zopet potegneno za
nos, ker ni izobraženo. In to je,
kar ljudstvo najbolj tepe: po-
manjkanje prave socialne in po-
litične izobrazbe. In dokler bo
vladala ignoranca, bodo še kru-
ki vladali. Kadar se bo svet iz-
obrazil, bodo tudi kruki izginili
in ljudstvo se bo pošteno vlada-
lo, potem tudi ne bo treba nobe-
nih vojn in kanonov.

Naj povem še to, da bi se mo-
ral ta kriminalni relif popolno-
ma vzeti iz političnih rok in u-
stanoviti tak sistem, da bodo
ljudje res lahko živeli, ne pa
stradali, kakor morajo danes.
In to samo za velike profite in
nič drugega. Saj je bilo že sto in
stokrat dokazano, da lahko pri-
delamo in produciramo za vse lo-
dstvo.

Nekaj iz revščine
Nekoč v hudi zimi in velikem
snegu sta se srečala lisica in za-
jec. Oba sta tarnala o bedi in po-
manjkanju. Kar nenkrat zagle-
da lisica dečka, ki je nesel polno
košarico jabolk, do katerih je ta-
koj dobila velik apetit. Lisica
reče zajčku: Ako aya midva slo-
na, lahko temu fantu vsa jabolka
vzamemo. Zajček je bil takoj
pri volji in jo vpraša, kako? Li-
sica: Veš, ti pojdi naprej pred
fantičkom in se mu nastavi ta-
ko, da bi te lahko ujel. Ko bo on
košar pustil in tekel za tabo,
bom jaz košaro odnesla. Ko boš
videl, da sem jo odnesla, zbeži
in pridi k meni, da si razdeliva
jabolka.

Seveda, glad je glad in zajček
je pristal na nasvet. In res za-
jček stee pred fantičkom in se
mu nastavlja. Fantiček brž po-
stavi košaro na tla in stee za
zajcem, med tem pa priteče li-
sica in odnese košaro jabolk. Ko
zajec to vidi, zbeži nazaj k lisci.
Ona pa začne deliti jabolka ta-
kole: To gre mojemu očetu, to
materi, bratom in sestram. To-
liko žlahte je našela, da za zajč-
ka ni ostalo niti eno jabolko. In
zajec je odšel žalosten od lise, da
ker ji ni bil kos.

Ravno tako je tudi z ohijjskim
relifom. Drugi vse prej pobero,
da za lačne nič ne ostane.

Louis Kocjan.

voj. Toda prej bo treba odpra-
viti parazite.

K temu naj povem primerno
poveat.

Nekaj iz revščine
Nekoč v hudi zimi in velikem
snegu sta se srečala lisica in za-
jec. Oba sta tarnala o bedi in po-
manjkanju. Kar nenkrat zagle-
da lisica dečka, ki je nesel polno
košarico jabolk, do katerih je ta-
koj dobila velik apetit. Lisica
reče zajčku: Ako aya midva slo-
na, lahko temu fantu vsa jabolka
vzamemo. Zajček je bil takoj
pri volji in jo vpraša, kako? Li-
sica: Veš, ti pojdi naprej pred
fantičkom in se mu nastavi ta-
ko, da bi te lahko ujel. Ko bo on
košar pustil in tekel za tabo,
bom jaz košaro odnesla. Ko boš
videl, da sem jo odnesla, zbeži
in pridi k meni, da si razdeliva
jabolka.

Seveda, glad je glad in zajček
je pristal na nasvet. In res za-
jček stee pred fantičkom in se
mu nastavlja. Fantiček brž po-
stavi košaro na tla in stee za
zajcem, med tem pa priteče li-
sica in odnese košaro jabolk. Ko
zajec to vidi, zbeži nazaj k lisci.
Ona pa začne deliti jabolka ta-
kole: To gre mojemu očetu, to
materi, bratom in sestram. To-
liko žlahte je našela, da za zajč-
ka ni ostalo niti eno jabolko. In
zajec je odšel žalosten od lise, da
ker ji ni bil kos.

Ravno tako je tudi z ohijjskim
relifom. Drugi vse prej pobero,
da za lačne nič ne ostane.

Louis Kocjan.

"Podpiramo naše napredne
kulturne ustanove"

Cleveland.—Gornje besedilo je
naslov uredniškega članka v
predzadnji obilnatil številki Pro-
svete. V njem urednik br. Mo-
lek priporoča, oziroma opozarja
članstvo in društva na sprejetje
resolucije na zadnji konvenciji
SNPJ v Clevelandu. Br. Molek,
kot urednik enotnih publikacij,
je z omenjenim člankom stori-
l svojo dolžnost, zakar sem mu
odkril hvaležen.

Kaj pa članstvo in društva?
Ali bodo tudi društva napravila
svojo dolžnost napram sprejeti
resolucijam? Nekatera bodo
brez dvoma, ker pri njih je duh
napredka utrjen. Ali večina dru-
štev—kaj je pa s temi? Ali se
jih res ne da razgibati in jih
pripraviti, da bodo tudi ona so-
delovala za napredek človeštva,
kateri je edino mogoč pot do
delavske kulture in izobrazbe?

Urednik v svojem članku pri-
poroča, da društva kolektivno
naročajo Cankarjev glasnik za
svoje člane. To je zlasti vredno
priporočilo. In želeli je, da bi ga
vsa društva tudi upoštevala, ker
Cankarjev glasnik to tudi zaslu-
ži. Saj mu je za urednika pionir
delavskega gibanja in najbolj
zmožen pisatelj in pesnik Etnin
Kristan, kateremu je leposlovje
slovenskega jezika naravnost dar.
In kdor pazno čita Cankarjev
glasnik, ima užitek od tega in
njegovo znanje narašča.

Apeliramo na članstvo in dru-
stva, da vzamete zadevo glede
Cankarjevega glasnika v pretes
na vaših društvenih sejah. Ni-
kato, če je prepozno za decem-
brske seje—delo za napredek se
mora vršiti vse dni v letu. Če
slučajno društvena blagajna ne
more pogrešati treh dolarjev,
kar stane naročnina za Cankar-
jev glasnik za celo leto, stopite
člani skupaj pa vsak nekaj daj-

te in si boste revijo Cankarjeve-
ga glasnika izmenjavali. Kate-
remu pa sredstva dopuščajo, naj
se sam naroči. Nobenega vzroka
pa ne vidim, če je še tako malo
društvo, da ne bi zmogli ene na-
ročnine. Samo dobre volje je po-
treba pa gre.

Pokažimo dobro voljo!

Ker se mi omenjeni uredniški
članek vidi zelo važen za naš de-
lavski kulturni napredek, mi do-
volite, da zaključim svoj apel s
citiranjem tretjega odstavka:

"Med te naše najboljše vire iz-
obrazbe spadata pred vsem Pro-
svetna matica s središčem v
Chicago in Cankarjeva ustano-
va s središčem v Clevelandu. E-
najista redna konvencija SNPJ je
to dejstvo posebej naglasila, ko
je toplo priporočila ti dve in-
stituciji članom naše jednote. Obe
ti ustanovi širita med nami
demokratsko misel in socialno
zavest z dobrimi knjigami, dra-
mami in pesmimi ter z mesečni-
kom Cankarjevim glasnikom, ki
je danes naša najboljša leposlov-
na in poučna revija v Ameriki.
Louis Zorko, 126.

Seja zadružnega odseka

North Chicago, Ill.—Članice
zadružnega odseka v Waukega-
nu in North Chicago ste vabljene,
da se udeležite seje v čet-
rtak zvečer, 14. dec., ob 7:30 v
SND. Izvolite bomo odbor za
1940 in rešiti moramo več dru-
gih važnih stvari v korist odseka
in zadružnega gibanja. Iz Chi-
caga pride od zadružne lige H.
E. Bogardus, ki bo po seji nam
članicam in drugim, če pridejo,
razkazal blago, ki je producirano
v združah z zadružno znamko.
Nas članice in drugi odjemalci
je dolžnost, da ga kupujemo, zra-
ven pa zasledujemo, katero bla-
go je boljše, zadružno ali privat-
nih kapitalistov. S tem pomagamo
sebi in vsemu zadružnemu
gibanju do cilja in za čim večji
razmah. Torej ne pozabite priti
na sejo.

Frances Artach.

Razno iz Blaina

Blaine, O.—Na letni seji na-
šega društva 333 SNPJ so bili
ponovno izvoljeni skoraj vsi sta-
ri odborniki. Predsednik je John
Smerdu, podpredsednik John Vi-
tez, tajnik Nick Glogovšek—že
13. leto—blaginik Martin La-
pornik, zapisničarica Pavla Glo-
govšek—že 14. leto. Tudi drugi
uradniki so stari razen vratarja,
na katero mesto je bila izvoljena
sestra Terezija Supančič.

Kot sem čitala, se br. Snoy
malo jezi, ker se noče nihče dru-
gi oglašiti iz tega kraja kakor le
on in br. Pavlinčih. Torej sem
prišla za pero, da se Snoy ne bo
preveč jezil. Vzrok molčanja je,
ker se zanašamo na Snoyja, češ
bo že on poročal, ker živimo vsi v
isti okolici. Drugi vzrok je, ker
raje čitam kot pišem, posebno pa
me zanima clevelandska afera.

Ker osebno poznam delavskega
boritelja in resnicoljuba Franka
Barbiča, naj omenim, da se veči-
na članice v tej okolici popol-
noma strinja z njegovimi dopisi.
Marsikdo mi reče, naj mu pišem
in ga vzpodbudim, naj se ne u-
straši, ker se prej ni ustrašil
niti "najsvetejših", ki imajo
večjo moč in oblast.

Čitatelji so večinoma zadovoljni
s takimi dopisi. Večkrat se
mora človek malo nasmejati. Če
so dopisi preveč resni, se jih člo-
vek naveliča. Seveda smo različ-
ni ljudje; nekateri ljubimo tako
čtivo, drugi zopet bolj resno.
Vsem ne bo torej mogoče nikdar
ustreči. Ampak dokler se član-
stva direktno ne napada, je tež-
ko nekoga obsojati, končno je pa
urednik sodnik glede tega: Bar-

bič je torej lahko ponosen, ker
ima toliko prijateljev.

Ne mislim pa žaliti druge
stranke. Upam in želim, da se
pogovorijo in poravnajo svoje
diference v tem letu, kakor tudi
pozabijo na svoje slabosti. Brez
teh ni nikdo. Človek je lahko še
bolj izobražen, vendar lahko na-
pravi pomoto. Torej pozabimo
vse in začnimo leto 1940 z bolj
prijateljskimi dopisi.

Ravno sedaj sem čitala Barbi-
čev dopis, v katerem vprašuje,
kdo so bili z menoj v Clevelandu.
Poleg moje mlajše hčerke so
bili še Jennie Glivar, njen mož
in Frank Glivar iz Bridgeporta.
Vsi smo se veselo zabavali pri-
ročnoju Česniku v Clevelandu.
Njegova žena Mary nam je lepo
postregla. Tam smo tudi preno-
čevali in Frank nam je lepo igral
na harmoniko. Razšli smo se v
nadi, da se zopet veseli snide-
mo, ali usoda je hotela drugače.
Mesec pozneje sem bila obvešče-
na, da je Mary Česnik umrla.
Doma je bila iz Palčjeva na No-
tranjskem, stara 48 let in člani-
ca katoliške jednote, toda kljub
temu je bila napredna. Obžalu-
jem, ker se nisem mogla udeleži-
ti pogreba, poslala pa sem hčer-
ko z Glivarjevo družino. Pogreb
se je vršil 28. novembra. Družini
Česnik moje iskreno sožalje!

Res je že pozno, toda bolje je
poznati kot nikdar. Mrs. in mr.
Veharju, oskrbniku SND, se le-
po zahvalim, ker nam je razka-
zal dom, mr. in mrs. Matju Pe-
troviču za prijaznost in Fran-
ku Barbiču za kažipot. Frank mi
je obljubil, da nas mogoče obiš-
če na Blainu. Torej, Barbič, ob-
ljuba dolg dela in ob priliki jo
izpolni. V Slovenskem domu sem
se sestala z mnogimi prijatelji
in znanci, obžalujem pa, ker se
nisem mogla udeležiti koncerta,
kajti naš voznik je šil domov
in tako nismo mogli ustreči tudi
Veharjevi družini, ki nas je po-
vabila na kosilo. Lepa hvala
vsem skupaj, ob priliki se pa zo-
pet vidimo.

Naše društvo je sklenilo, da
priredi božično zabavo, katero
bomo praznovali kot običajno z
Miklavžem na božični večer, 24.
dec. Miklavž bo obdaril otroke
in tudi nas starejših se bo mo-
goče kaj spomnil. Vabljeni ste
od blizu in daleč, da nas obiščete
omenjeni večer. Vstopnina pro-
sta, za vse drugo pa bo skrbel
odbor.

Kar se dela tiče, naj omenim,
da gre sedaj bolj počasi. Kot se
ališi, namerava Lorain Coal &
Dock Co. mehanizirati ves pre-
mogorov z novimi stroji, kar po-
meni, da bo okrog 500 mož ob
delo. In kam potem?

Iskreno se zahvaljujem Jose-
phu Šubicu iz Glen Runa za po-
strežbo. Mogoče se tam zopet
vidimo z družino Glivar 17. dec.
V bolnišnici se nahaja mrs. J.
Vidmar. Želim ji hitrega okre-
vanja. Ker se leto bliža k zato-
nu, želim vsem čitateljem in
glavnim uradnikom srečno in
zdravje leto 1940, posebno pa
hitrega okrevanja upravitelju
Prosvete, ki se nahaja v bolniš-
nici, Prosveti mnogo novih na-
ročnikov, jednoti pa veliko novih
članov.

Paula Glogovšek,
zapisničarica.

O obisku v Kansasu in Oklahomi

Detroit.—Meseča septembra
smo šli jaz in moji trije otroci
na obisk v Oklahomo. Spotoma
smo se ustavili tudi v Kansasu,
ker se je z nami vozila tudi Ma-
ry Hart s svojima dvema malima
otrokoma. Ona je šla na obisk k
svojim staršem v Girard, Kans.

Dom smo zapustili ob 4. zju-
traj dne 14. sept., ob 10. zvečer
pa smo dospeli v Pond, Mo., kjer
smo najeli kabine in prenočili.
Drugi dan ob petih zjutraj smo
zopet pričeli nadaljevati našo
pot in ob 4. popoldne dospeli v
Girard. Vožnja po hribovitem
Missouriju je zelo prijetna, ker
se odem nudi lep razgled. V Gi-
rardu smo se ustavili pri družini
Antona Potiška, kjer smo se u-
mili in preoblekli, nakar smo se
odpeljali v Armo k družini Ma-
rina Krušiča. Tam smo tudi pre-
nočili. Po okusnem zajtrku, ka-
terega nam je pripravila mrs.
Krušič, smo se odpeljali na Bre-
zy Hill, kjer smo obiskali Mary
Jordani. Njo poznam še iz Okla-
home. Z veseljem smo si podali
roke, se hitro nekaj pogovorili,
potem smo se pa zopet vrnili h
Krušičevim, kjer nas je še ča-
kalo okusno kosilo—pohane pi-
ške in druge dobrote, s katerimi
so se naši želodci prav dobro po-
tolžili.

(Dolje na 2. strani.)

Tedenski pogovor

Anton Garden

BOJ PROTI VOJNI SE NADALJUJE

Zadnjič sem omenil, da se Amerika ne
praviha na vojno le z mrzličnim orožjem
njem in snovanjem ogromnega in zelo dra-
ga militarističnega aparata, marveč in-
vlada še izdelava tudi vse osnutke za vojno
konodajo. Pripravljeni so, da jih kongre-
sprejme v 24 urah po napovedi vojne.

In kakšna je ta zakonodaja, oziroma osnu-
ki?

Pred mano leži kopija konskripcijskega
nabornega osnutka, ki sta ga izdelala gene-
ralna štaba vojna in mornariškega departa-
ta, kakor tudi sumacija splošnega "mobil-
cijskega načrta". Oba določata POPOLN
DIKTATURO za časa vojne. Ta diktatura
se čisto nič ne razlikovala od 100% fašistič-
ne diktature. Dežela bi bila osedlana s totalitar-
nim prav tako kakor so Rusija, Nemčija, Li-
lija, Španija, in zdaj tudi Francija in v ne-
liko manjši meri Anglija — v slednji vlada
tolerira protivojno propagando.

Kar se konskripcijskega načrta tiče, dolo-
registriranje za vojno službo vseh moških
18. do 45. leta. Kdor bi se upiral, bi pri-
pred vojno sodišče. Težka kazen bi zadel a-
ti one, ki bi pobijali konskripcijo, bodisi z
sedo ali pisanjem. Prepovedani bi bila vsa
publikacija, ki bi se ne podvržala 100% tota-
tarizmu, kakor tudi tisti, ki bi razdaljali za-
publikacije — liste, revije, knjige, letake etc.

Mobilizacijski načrt v splošnem določa ve-
no organizacijo vlade in vse dežele — raz-
vojne odbore in komisije in njih funkcije, ki
bile v rokah ljudi, katere bi imenoval pre-
sednik in kateri bi bili le njemu odgovorni.
vojni odbori in komisije bi imele absolut-
moč, in to posebno v področju vojnega gosp-
darstva, v področju produkcije, delovnih ra-
mer, plač itd.

Ta načrt je posebno važen in značilen, k-
se delavstva tiče. Prvič predvideva suspe-
diranje vse delavske zakonodaje, ki omeju-
maksimalno produkcijo — zakone, ki določa
maksimalni delovnik za ženske in moške, ko-
povedujejo otroško delo etc. Vse stavke bi bi
prepovedane, plače pa bi določala vlada, kak-
tudi delovnik in sploh delovne razmere in p-
goje.

Z drugo besedo: delavstvo bi bilo popolno
brezpravno in izgubilo bi vse pravice in izbo-
šave, ki jih je doseglo z zakonodajo in s svo-
organizirano silo od vsega svojega začetka.
Ameriška delavska federacija pravi v zadnji
50 letih. Bilo bi stoprocentno regimentirano
Vlada bi lahko podaljšala delovnik na des-
dvanajst ur — kolikor bi ga hotela — in ar-
tistrano nastavlja plače, toda delavstvo bi
temu ne smelo upreti s stavko; v najboljšem
slučaju bi lahko le apeliralo proti poslabšan-
svojega statusa.

V zvezi s tem je revija Nation pred nek-
tedni prinesla zelo zanimiv članek pod na-
vom: "Army Talks to Green and Lewis". A-
tor tega članka pravi, da je vlada pred zadn-
konvencijo Ameriške delavske federacije.
Odbora za industrijsko organizacijo posla
svojega emisarja, pomožnega delavskega ta-
nika Johnsona, do obeh eksekutiv, katerima
razložil vojne načrte vlade, tikajoči se organ-
ziranega delavstva.

Kakor pravi avtor, je pomožni delavski ta-
nik v posladkanjih besedah obema eksek-
voma, ADF in CIO, izročil ultimativ vojnega
mornariškega departamenta. Ta ultimativ da-
je v jedru glasil nekako takole: Ako pride
vojne, "you either play ball with us or you
will be smashed!" Z drugimi besedami: v slu-
čaju vojne je vlada pripravljena tolerirati un-
je LE NA PAPIRJU, in to pod pogojem, da
bodo "pridne" in kooperirale z vlado, dasi
bodo imele nobene moči. Če pa ne bodo "pri-
ne", jih bo vlada enostavno zadušila tudi na
papirju.

Poudariti je treba, da je to načrt vojnega
in mornaričnega departamenta. Kdo bo mogoče
misli, da je to le strašilo, ker ameriška vlad-
ne bo šla tako daleč, posebno pa "newdealska"
(Dolje na 3. strani.)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 12. decembra 1919)

Domače vesti. Dr. Ljudevit Petrič in Fran-
Svete, delavskega delegata iz stare domovine, je
prišla v Chicago in lokalna organizacija JR-
ju je pogostila na banketu.

Delavske vesti. Zastopniki rudarjev so odo-
brili Wilsonov kompromis in prepustili zadnji
besedo konvenciji.

Iz inozemstva. Iz Pariza spet poročajo o k-
vavi bitki med Italijani in Srbi pri Reki.

Sovjetska Rusija. Sovjeti so priznali neod-
visnost Estonije, Letske in Litve.

(Dolje iz prve kolone.)

slučaju so bile kršene ameriške civilne svobod-
ščine, ki so glavni principi ameriške demo-
kracije.

Zadeva je zanimiva. Fakt je, da v smislu
demokratskih načel ne sme biti nihče perse-
kutiran zaradi svojih idej in izražanja teh ide-
v besedi in tisku. Meja teh načel odpove tam,
kjer so kršeni zakoni v namenu realiziranja
svoznih idej. Iz tega pa spet izvira fakt, da
notranji sovražniki demokracije to dobro ve-
do in demokracijo na vse načine — zlorabljajo.
Ta zloraba pa ne sme spadati med civilne
svobodščine!

Novice iz starega kraja

Slovenije

PISATELJ IVAN VUK

Dne 12. novembra je umrl v ljubljanski bolnišnici tudi delavski dobro znani pisatelj in kulturni delavec Ivan Vuk, ki je bil leta mnogo sodeloval v delavskih založbah, revijah in listih. Usoda se je z njim kruto prelomila, umrl je v bedi. Rojen bil Ivan Vuk 27. decembra 1892 v Sovjaku pri Ljutomeru. Imel je kmetijske staršev, ki so ga po končani ljudski šoli poslali v Ljubljano v kmetijsko šolo. V Ljubljani je navezal stike s slovenskimi intelektualci in je začel objavljati dopise v razne slovenske liste. Rad bi bil postal novinar in je radi tega kmalu odšel v Ljubljano, kjer je sodeloval v različnih listih in napisal prve "Junaki svobode" in "Zvezdica" za Društvo sv. Mohorja. Med vojno je bil v Galiciji ujet in je prebil tri leta v ruskem ujetništvu. Po revoluciji je živel v Ljubljani in aktivno sodeloval pri delavski organizatorstvu.

Po sedmih letih se je vrnil domov, z ženo Rusinjo, in se je zopet aktivno udeleževal pri prosvetnem delu med delavstvom. Bil je nekaj let tajnik delavske organizacije in delavskih drugih dolžnosti, ki si jih je pridobil, presegalo njegovo moč in je bil prisiljen te funkcije odložiti. V teh letih je mnogo sodeloval v vseh delavskih listih in publikacijah, tudi v našem listu je pridobil več uspešnih objav. V delavski reviji "Svoboda", "Proletar" in bivši Zadrugi kot urednik. Zelo živahne stike je imel z izseljenimi delavskimi organizacijami v Ameriki in pošiljal dopiske v "Prosveto", "Proletar" in "Ameriški družinski list". Pisal je tudi pod psevdonimi Starogorski in Samojov. Med knjige so izšle poleg njegovih gori omenjenih predgovorjev prve "Junaki svobode" in "Zvezdica" v povojnih letih še "Pravice iztoka", "Halejeva rečica", zbirka globoko občutnih socialnih slik in črtic pod skupnim naslovom "Zlato tele", ki jih je izdala "Cankarjeva družba" in potpis "Po valovih doma široke". Mnogo je prejel tudi iz rusčine; med drugim so izšli v knjigah tile njegovi prevodi: Gorkoga "Devet let v Dorofova", "Sibirski pismo", Nevjerova "Taškent", Lavrenjova "Enostirideseti" in mladinska povest "Jeromkin rog". Prevedel je tudi Jacka Londona socialni roman "Železna pet". Ni pa uspel napisati svojega lastnega biografskega romana, ki bi bil nad vse zanimiv in tragičen.

Ivanu Vuku razmere niso dopuščale, da bi bil mogel ustvariti velika, epohalna dela, vendar si je s svojim vztrajnim trudom, z množico drobnih del in z velikim socialnim čustvom pridobil prirobo v naši književnosti trajno ime. V kolikor je pomagala našemu delavstvu pri njegovih kulturnih prizadevanjih, ga bo ohranilo v častnem spominu. — A. T.

ZLOČIN ALKOHOLIZIRANE MATERE
Črni vrh, 4. novembra.—Orožniki v Polhovem Gradcu so prišli na sled grdemu zločinu, katerega žrtev je postal 13 mesečen otrok Okorn Francek. Okornovi imajo domačijo v vasi Betnici, ki spada pod občino Črni vrh. Svet tod okoli je hribovit in okoli vas drže le kolovози in slabše občinske poti. Življenje tušnjih ljudi poteka po svojih nezapisanih zakonih in skriva v svojih anah tudi mnogo tragičnih, kar nam kaže strahotni dogodek v Okornovi hiši.

Okornovi imajo domačijo v vasi Betnici, ki spada pod občino Črni vrh. Svet tod okoli je hribovit in okoli vas drže le kolovози in slabše občinske poti. Življenje tušnjih ljudi poteka po svojih nezapisanih zakonih in skriva v svojih anah tudi mnogo tragičnih, kar nam kaže strahotni dogodek v Okornovi hiši.

pa je za čas. Odšel je domov, a se je še trikrat vrnil pred Fajdigovo hišo, tolkel z vago po vratih in klical in klical maševanje Tonetu. Zaskrbljeni stari Fajdiga je skrivaj pihel z doma in je posvaril Toneta, naj se ne vrne podnevi domov. Da bi res ne prišlo do kakih nerodnosti, se je Tone šel v temi vrniti.

Ko je bil Tone doma, sta njegovi sestrji Ana in Marija zaklenili hišo. Pa je Gregoričev Tone spet prišel in grozil Tonetu, da ga bo pobil.

"To imam za zahvalo, ker sem mu jutraj pomagal pri delu," se je branil Tone. Ko je prišel Tone nekaj časa zatem na dvorišče, je planil sosedov France iz zasede nanj in ga vrgel na tla. Nastalo je vpitje in Fajdigovi so pritekli sinu na pomoč.

Kaj se je med tem zgodilo, je za enkrat še nepojasnjeno. V boju sta posegli, da pomagata bratu, tudi dve Gregoričevi dekleti Malči in Ani, ki sta podili Fajdigove v stran. Boj pa se je nadaljeval in naposled sta prenesli brata Franceta vsega okrvavljenega in onesvečenega domov.

"Jej, jej, Franceta so nam ubili," sta vzdihovali obe sestrji. Ranjeni fant se ni več zavedel. Gregoričevi so brž poslali po zdravnika, ki je odredil, da se poškodovanca takoj prepelje v ljubljansko bolnišnico. Prepeljali so ga z avtom. Kakor so ugotovili, je dobil nearečni fant hude poškodbe. Na glavi je imel štiri rane, po desni strani obraza je bil od udarcev ves črn in na levem ramenu je imel zdrobljeno kost. V spopadu so mu odbili tudi kos uhlja. Na hrbtu je imel več vbovov z nožem. Tudi v roko je bil dvakrat zaboden.

Ves potek dogodkov je doslej še nejasen in ga bo moralo pojasniti sodišče. Ranjenca ni bilo mogoče zašiti, kako se je odigravalo obračunavanje in tem. Za dobljenimi poškodbami je Gregoričev France umrl.

Krvavi spopad je prijavljen sodišču. Kakor ve povedati sosed, ni vladalo med Fajdigovimi in med Gregoričevimi nikoli sovraštvo. Vedno so si bili med seboj prijateljski. Nesrečnega dogodka je bil kriv le alkohol, ki ga je bil France preveč zaužil. Kakor pravijo vaščani, je bil Gregoričev res bolj nagel jeze. Pred leti je hotel celo razorožiti orožniško patruljo, ki je prišla skozi vas po uradnih poslih.

Organizacije odjemalcev pod komunistično kontrolo

Washington, D. C., 11. dec.—Organizacije odjemalcev v tej deželi je ustanovila komunistična stranka z namenom, da podize kupovalce živih, obleke in drugih potrebščin in zaneti nemire, se glasi obdolžitev Diesovega odseka, ki preiskuje neameriške aktivnosti. Ta je objavil poročilo, katerega je sestavil o teh organizacijah J. B. Matthews, raziskovalni direktor odseka. Unija konzumentov je omenjena v poročilu kot glavni agent v Ameriki pri širjenju komunističnih doktrin. Arthur Kallet, direktor te organizacije, je obdolžen, da izrablja gibanje konzumentov v prilogi komunistični stranki. Unija izdaja mesečna poročila svojim članom, v katerih jih obvešča glede kupovanja različnega blaga na bazi cene in kvalitete.

Domov smo se vrnili 27. septembra. Moj mož Albin je bil

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

Po kosilu smo začeli nositi naše stvari na ford in si z mrs. in mr. Krušič podali roke. Oba sta zelo prijazna in postrežljiva, posebno mrs. Krušič je vesela ženska. Pri njej se mora človek smejati, čeprav bi bil že pol mrtve. Obema prav lepa hvala za prijaznost in postrežbo. Nikoli vaju ne bom pozabila, ob priliki pa upam, da vama bom mogla povrniti. Ko smo se sedeli v kralj, mi je mrs. Krušič naročila, ako bomo v Oklahomi kaj plesali, naj tudi zanjo zaplesam en valček. To sem tudi storila. Zate sem zaplesala prav lep valček s 70-letnim mladeničem Frankom Tratnikom, ki je obhajal svoj rojstni dan 20. septembra.

Ob 1. popoldne smo se odpeljali iz Arme in kmalu dospeli na oklahomsko zemljo, ob 6. pa smo dospeli v Coalton k Frances Osepek in ji pripeljali hčerko Lillian. Na njenem domu smo se nekoliko ustavili, nakar smo se odpeljali naprej proti malemu in prijaznemu mestecu Henrietti in naprej do naših prijateljev Franku in Mary Tratnik. Z njima smo si z veseljem podali roke in tudi gorkih poljubov ni manjkalo. Postreženi smo bili prav po prijateljsko. Kazalec na uri je hitro teklen naprej in bilo je že pozno v noč, ko smo se podali k počitku. Prav sladko smo se naspali, drugo jutro pa nam je mrs. Tratnik napravila dober zajtrk. Potem pa smo se peljali na Bokanac k mrs. in mr. Johnu Rakepniku ter k Ani in Nacotu Cotmanu.

Od tam smo se odpeljali v Henrietto na obisk k Stefanu Skali in njegovemu sinu Johnu. Ste tisti dan popoldne smo šli v Bryant, kjer smo obiskali mrs. Carolino Strukel in njene otroke. Drugi dan smo obiskali Johna Novaka in njegovega sina Franka, Rudolfa Yellenca in njegovo hči Rosie, vsi v Henrietti. V Coaltonu smo obiskali tudi mrs. Okoren in njeno hči Mary ter Alfreda Hribarja in njegove tri otroke. Povsod smo bili prijazno sprejeti in dobro postreženi. In bolj kot smo se naglo vozili od prijateljev do prijateljev, bolj hitro je teklen čas naprej in naše počitnice so se bližale h koncu. Zadnji dan naših počitnic smo se poslovili od prijateljev in ob treh zjutraj znešli naše stvari na avto. Slovo od Mary in Franka Tratnika je bilo jako težko. Človek pride na obisk k prijateljem z veseljem, slovo od njih pa je težko.

Odpeljali smo se proti Bokanacu in se tam upstavi pri Cotmanovih, ker se je z nami odpeljala tudi mrs. Cotman na obisk k svoji omoženi hčeri Annie, ki živi v Inksteru, Mich.

Voznjo v oba kraja smo imeli lepo. Po Kansasu in Oklahomi smo videli, da je suha močno prizadela tiste kraje, ker niso imeli dežja vse poletje in jim je bogec posušil zemljo s koruzo vred. Ko smo bili lani na obisku v Oklahomi, smo se nazajgrede ustavili v Springfieldu, Ill., pri mrs. in mr. Franku Čemažarju. Tudi letos bi se bili radi ustavili pri njih, toda ni bilo časa, ker se je sinu Albinu mudilo domov radi dela. Naj nam oprostita. Ako bomo zdravi, mogoče Čemažarjeve obiščemo prihodnje leto.

Domov smo se vrnili 27. septembra. Moj mož Albin je bil

zelo vesel naše vrnitve. Tako so se končale naše letošnje počitnice. Dragi prijatelji in znanci tam v daljni Oklahomi! Vam vsem se prav lepo zahvalim za vašo postrežbo in prijaznost, posebno pa Franku in Mary Tratnik. Vsi nam ostanete v lepem apominu in iskrenem pozdravu vsem. H koncu tudi želim, da bi se mrs. Krušič kaj oglasila v Prosveti. Ona pravi, da je Ribničanka in naj kaj napiše o suhi robi in o tisti Stajerki, ki je dala svojo mu spremljevalcu poljub. Mogoče bi mu ga tudi jaz dala, ker sem tudi Stajerka.

Anna Serdoner.

Tedenski pogovor

(Nadaljevanje s 2. strani.)

ne, da bi skušala zdrobiti unijsko gibanje. Kdor tako misli, se moti. Kar se tiče vojnih načrtov, se generalni štab in drugi militaristi ne šalijo; svojih načrtov ne delajo že leta in leta samo za strašilo, marveč za efektivno regimentacijo vse dekle v svrhu učinkovitega izvajanja vojne.

Značilno je tudi to, da splošno "mobilizacijski načrt" definitivno izključuje vsako delavsko reprezentacijo iz vojnih odboj in komaj. Po implikacijah bi bile vse vladne vojne agencije v rokah militaristov in kapitalistov — vse važne pozicije. In prav v tem je videla zadnja konvencija ADF največjo nevarnost in prvi namen washingtonskih militaristov. Zato je sklenila, da bo odločno zahtevala od kongresa, da je v slučaju organizirano dejavstvo reprezentirano v vseh vladnih agencijah, ki bodo imele opravka s produkcijo in delovnimi razmerami.

To je v kratkem obris vladnih načrtov, izdelanih po vojnem in mornaričnem departmentu. Predvidevajo ABSOLUTNO DIKTATURO, ki ne bo nič manjša ali milejša od Hitlerjeve, Stalinske in drugih fašističnih diktatorjev. Pod vladno kontrolo bodo prišle tudi vse publikacije in radio, kakor hitro se dežela zaplete v vojno. Izginila bo sleherni sled demokracije in svobode. Ironija vseh ironij pa bo v tem, da bo ameriško ljudstvo osedlano a totalitarizmom vojnega fašizma pod visoko donečimi gesli, kakor je bilo v prvi svetovni vojni, končno pa bo opeharjeno in prevrčano kakor je bilo pred 20 leti v Versailles. Lahko se tudi zgodi — in na to kaže ves kapitalistični razvoj — da bo tudi po vojni "proti fašizmu" ostalo osedlano a — fašizmom.

W. C. McCuiston (levo) odgovarja na vprašanja člana Diesovega preiskovalnega odseka. Kmalu po zaslišanju je bil aretiran na obtožbo, da je umoril nekega mornarja v New Orleansu.

Ruski protest proti blokadi

Anglija bo zalagala Finsko z orožjem

Moskva, 11. dec.—Sovjetska vlada je naznanila, da je poslala protest Veliki Britaniji proti blokadi nemškega izvoza, omenila pa ni svoje blokade finskega obrežja. Naznanilo po radiu v Moskvi se je glasilo, da blokada nemškega izvoza, ki je bila razglašena, da se Anglija maščuje nad Nemčijo zaradi vojne z minami, nima primere v zgodovini in je kršenje mednarodnega prava. Rusija si pridržuje pravico terjatja odškodnine, ako bo kateri sovjetski parnik potopljen v zvezi z izvajanjem blokade. Sovjetska vlada je pred nekaj tedni tudi protestirala proti angleški akciji, ki je bila odredjena, da ustavi dovoz kontrabanda v Nemčijo.

Govornik na radiopostaji v Moskvi je napadel tudi ameriške bankirje, "ki so prikočili na pomoč bankrotiranim vladarjem Finske."

London, 11. dec.—Vlada se je odločila, da bo prodajala orožje in strelivo Finski, kljub nedavnemu uveljavljeni odredbi proti izvozu bojnega materiala. Odločitev je značilna zaradi tega, ker je zadeva ruske agresije proti Finski zdaj pred Ligo narodov. Finska vlada je pozvala Ligo, naj proglašuje sovjetsko Rusijo za napadalcko.

Finska potrebuje predvsem lovsko letala, da bo lahko odbila ruske napade iz zraka. Iz zanesljivih virov je prišla vest, da bodo angleške firme poslale Finski 60.000 plinastih mask.

Zeneva, Švica, 11. dec.—Tukajšnji italijanski krogi pravijo,

da so italijanski pilotje in tehnikarji spremljali 50 bojnih letal, ki so bila poslana na Finsko. Daje so rekli, da je Mussolini obljubil pomoč Fincem. On je zavzel alično stališče v rusko-finskem konfliktu kot ga je v španski civilni vojni. Cimboli uspešno se bodo Finci upirali sovjetom, tem večjo pomoč bodo dobili od Italije.

Kampanja proti komunistom v Mehiki

Mexico City, 11. dec.—Večina članov mehiškega senata bo predložila predsedniku Cardenasu petičijo s pozivom, naj izloči vse "škodljive" komuniste iz javnih uradov. Komunistična stranka je tarča ostrih napadov, odkar so ruske čete invadirale Finsko. Cardenas je že obsodil ruski napad na Finsko.

Naše tujezmsko nepriliko pred 50 leti

Pred 50 leti so nastale resne sitnosti z Čili, ker je ameriški konzul odprl svojo hišo mnogim ubežnikom, s Italijo, ker je bil italijanski jetnik ubit od bombe v New Orleans, in z Anglijo radi ribolovstva v Behring morju. Ampak pred 50 leti so bile žledene bolečine in nepravilne tisočim trpečim olajšane z Trinerjevim Grenkim Vinom, ki je bil ravno na trg postavljen. Sedaj izboljšano vitaminizirano Trinerjevo Grenko Vino z vitaminom B-1, ki povpešuje tek in prebavo, je na prodaj po vseh lekarnah in razprodajalcih zdravil. Ampak pazite na rdeče črke "New and Improved Formula!" — Isčete se razprodajalci — pišite na Jos. Triner Corp., 1333 S. Ashland Ave., Chicago, Illinois. — (Adv.)

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovensko mladino!

Uživajte Božično veselje skozi celo leto—

NAJ VAM PLIN OPRAVI 4 VELIKE POSLE!

Dar, ki vam nudi boljše življenje — Trajno vrednost in veselje za celo družino.

1. PLIN ZA GRETJE VODE

Brez truda, neprestano uživajte udobnost, ki jo vam nudi avtomatični plinski Vodo Grelec. Nič čakanja, nič paznje. Vedno pripravljen dan ali noč za sto in eno rabo. Je za varčnost tudi!

2. PLIN ZA GRETJE STANOVANJA

Sitnosti s furnace zgine, ko grejete s plinom. Nič šaflanja ali skrbi. Ničesar za odnašati ali donašati. Thermostat ostane čist, zdrava toplota za vas avtomatično.

3. PLIN ZA HLADILNICE

Moderni, tihi Gas Refrigerator obdrži hrano svežo in dobro več dni — varuje zdravje — nudi tudi posebno varčevanje. Obstane dalj, ker nima posebnih tomatično.

4. PLIN ZA KUHO

Radost cele družine! Moderni plinski štedilnik prihrani čas, kurjavo in kuha hitreje, boljše rezultate kuhe in peke. Lahko za čistiti, lahko za rabiti — krasni moderni modeli!

Za vsa pojasnila o plinskih napravah za gretje stanovanja, hlajenje, gretje vode in kuhanja, se obrnite na

MASTER PLUMBER, HEATING CONTRACTOR, GAS APPLIANCE DEALER or PUBLIC SERVICE COMPANY of NORTHERN ILLINOIS

Slika kaže holandsko letalsko tovarno. Holandska je odredila ojačanje oborožene sile v zraku.

NOČ PO IZDAJI

LIAM
O'FLAHERTY

ROMAN

Poslovenil
OTON ŽUPANČIČ

Koračil je po stopnicah, enakomerno, po eno in eno, z glasnim ropotom. Rok ni potegnil iz žepa, temveč je sunil kar z nogo v krilna vrata, da so se odprla. V veži je stal pred njim stražnik s črno, stožčasto čelado za nočno službo ter si natikal rokavice. Gypo je postal in strmel v stražnika.

"Prišel sem po dvasjet funtov nagrade, ki jo ponuja farmerska zveza za vesti o Francisu Josephu McPhillipu," je rekel z globokim zamolklim glasom.

DRUGO POGLAVJE

Ob sedmih petintrideset minut se je Francis Joseph McPhillip ustrelil, ko je poskušal uiti s številke 44, na Tittstreetu, hiše svojega očeta. Hišo je obkolil detektivski seržant McCartney z desetimi možmi. Viseč za levo roko na polici spalne sobe v drugem nadstropju, ki gleda na dvorišče, je pognal McPhillip dve krogli McCartneyu v levo ramo. Ko je hotel tretjič sprožiti, mu je leva roka izpolnila in izgubila oporo. Čev od pištole je udarila ob rob pri polici. Krogla je zletela kvišku ter prodrla McPhillipu skozi desno senco v možgane.

Ko so ga našli v zaboji za oranže na dvorišču, kamor je bil padel, je bil že mrtev.

TRETJE POGLAVJE

Ob osmih petindvajset minut je Gypo odšel iz policijske stražnice skozi vrata na zadnji strani poslopja. V žepu je imel dvasjet funtov v bankovcih, nagrado za obvestila, tičoca se Francis Joseph McPhillipa.

Naglo je hitel skozi ozek prehod v temno ulico. Ulica je bila prazna. Tako je bilo videti vsaj od kraja. Toda, ko je stal Gypo skrit pri vходу v neko staro, prazno hišo ter z divjimi očmi prebadał temo, je zaslišal stopinje. Stopinje so ga prestrašile. Bil je prvi človeški korak, ki ga je čul, prvi zvok tovariških človeških bitij, odkar je postal ovaduh in ... in izvirjek.

Takoj je začutil, da mu ta korak grozi, kakor bi za trdno vedel, da je korak nekoga, ki ga zasleduje. Kako čudno! V devetdesetih minutah je postal zvok človeških stopinj po nekakem zlem žudežu grožnja. Devetdeset minut prej mu ušesa ne bi bila pazila na zvok človeških stopinj, kakor mu ne bi bila pazila na šum, ki mu prihaja pri pravilnem dihanju iz pljuč. Zdaj pa mu pozorno strežijo težko drsanje, ki se približuje od leve. Srce mu je začelo utripati.

Seveda to ni bil človek, ki bi se ga treba bati. Bila je samo razcapana zloglasna stara ženska razuzdanega obraza in melanholičnih oči. V pljanosti je postala pred njim ter zamrmrala nekaj nerazumljivega. Nato je pokazala škrlatne zobe. Pijunila je ter odšla brez vsake besede. Ali je bilo to znamenje? Gypo se ni zavedel, da je bilo. Samo na ušesa je vlekel šum njenih stopinj, ki so brezbržno pljuskale po kulužah.

Skrivoma je pogledal predse in odšel skrbno prisluškujoč, ustavlja se kakor človek, ki hodi ponoči sam po gozdni soteski, koder žive Levi. Zavil je okrog ogla in v oči mu je udarila jarka svetloba a ceste s prodajalnicami, kjer je mrgolelo ljudi. Najprej ga je stresel strah. Nato pa je zaklel in globoko zajel sape. Česa se mu je bati? Često je dobro poznal. Kdo bi se hotel z njim? Iz velikanških pesti je pomolil prste kakor srdite kremplje, mišice na vratu in plečih so se mu trdo napele. V mislih je kar videl samega sebe, kako davi te sovražnike, ki bi ga hoteli naskočiti. Ta pritisk njegovih mišic ga je spomnil njegove ogromne moči, in to ga je potolažilo. Razposajeno si je pomelnil okrogli klobuček na tilnik. Roke si je vteknil v hlače. Razmajal si je noge ter se drzno odgugal kakor kak mornar iz stranske ulice v bleščavo velike ceste.

Z isto počasi se zibajočo, gugavo hojo je rezal cesto naravnost skozi promet, nič se ni ustavljal, nič umikal, nič ni gledal na desno ali levo. Avtomobil, dvokolnica, kolesa in vozovi so se mu izogibali. Sel je skozi nje in jih gledal, kakor korači velika pošast skozi oblak mravljincev, ki opravljajo dalje okrog njenih nog svoje brezkoristno, neizmerno drobno delo. S kletvami na ustnicah so se obračali za njim, a tistim, ki so videli njegov obraz, je zastala

sapa in izginjali so v noč z nelgovorjeno kletvijo. Njegov obraz, na katerem so ripele bule v blestikanju svetil, je bil kakor bistroumno izmišljena krinka. Bil je tako ... tako mrtev.

Sel je naravnost čez tlak v krčmo. V vrata je sunil z nogo, ne da bi bil potegnil roke iz žepa, prav kakor je stopil v policijsko stražnico. "Plosnil je z dlanjo po plačilni mizi, položil nanjo funtni bankovec ter izustil eno edino besedo: "Poljič". Strmel je v mizo, da je prišla pijača. Vzdignil je mero do glave, odprl govtanec ter na dušek požrl vsebino. Globoko je vzdihnil in pomolil prazno čašo natakarku. Pokimal je. Ko je dobil drugi poljič in drobiž, je šel v kot in sedel.

Zdaj je določno sklenil, da si osnuje načrt, kako bo ravnal. McPhillip in on sta imela tako navado. Kadarkoli sta kakšno "zvila", sta nemudoma hitela v krčmo, naročila pijače ter jela kovati načrte za alibi.

"Nikoli ne skrbi, kako se boš izvil, dokler nisi vsega opravil," je bilo nekako McPhillipovo geslo.

Nenadoma se je Gypo zavedel, kakšna bistra glava je moral prav za prav biti McPhillip. Z načrti mu je šlo tako lahko. Bliskovito so mu švigali drug za drugim po glavi. Gypo ni nikdar priložil k načrtom niti ene svoje misli. McPhillipu je večkrat rekel s čudnim, steklenim pogledom v oči: "Mac, ti ugrizneš sir zmerom od mehke strani. Meni odpade vselej težakko delo, ti moraš samo misliti. Zdi se mi, da jo pri tem dobro voziš, tovariš."

Zdaj čele mu je prišlo do uma, kako težko je delati načrt brez McPhillipa. Ko naj bi ga bil sam izmišljal, se mu je zdelo vražje delo. V glavi se mu je vse zamotalo, in nikjer ni mogel začeti. Parkrat se je pognal s stisnjenimi ustnicami in trdo napetim hrbtom, kakor konj, ki se napira, da bi potegnil silno pezo, pa ni nič zaleglo. Ni zmogel bremena, ki se mu je zavalilo na možgane vselej, kadar se jim je v svoji razdraženosti približal ter skušal dobiti od njih pojasnila in sveta. S prekrizanimi nogami je sedel na lesen klop v ozadju gostilne, pred seboj je držal v desnici čašo s pivom, ko molec mu je počival na kolenu in pena od piva mu je počasi kapljala na konec škornja, ki ga je molil kvišku: v težki borbi zmedenih mislih je strmel v tla. Posvajljani rjavi klobuček, ki mu je čepel vrhu glave, je bil podoben čarobni kapici, ki ji je dan razum in znanje in ki nadzira njegovo topo silo.

Se se mu ni zblatila glava, da bi začel to vražje delo ter si osnoval načrt, ko ga zmoti s svojim prihodom Katie Fox. Sedla je poleg njega, preden je vedel, da je prišla. Tako je bil pogreznjen v svoje notranje muke, da ga je morala s komolecem suniti in izpregovoriti, preden je zapazil njeno pričujočnost.

"Kako je, Gypo?" je kliknila s svojim trdim, tenkim glasom ter ga pri tem pehnila med rebra. "Ali imaš toliko okroglega, da boš dal za pijačo?"

Gypo je skočil na noge in prellil polovico svoje mere. Pogledal jo je s prestrašenimi očmi, in prsi so se mu izbočile. Nato jo je spoznal in takoj sedel nazaj, zmešan in zbeگان, ker je tako pokazal svojo razburjenost.

"Halo, Katka," je zamrmral ter se naredil nejevoljnega, "tako pa ne smeš prihajati k človeku. Ozrem se in ti sedi tukaj in me drežaj v rebra. Zakaj hudiča nisi poklicala kakor zmerom?"

Tenke roke z rdečimi žilami je vnil uprla v boke ter ga gledala z začudenjem, ki je bilo deloma resnično, deloma porojeno iz tistega nagnenja za široke kretnje, gibe in besede, ki je zlasti značilno za ženske iz dublinskih zakonitih ulic. Katie je bila predmetna ženska. Oče ji je bil svoj čas nameščen pri delavski korporaciji, mati je bila postrežnica. Kot dekle je delala Katie v neki tovarni za preprečene. Njena lepota se je slabo počutila v enakomernem, napornem delu v tovarni. Priključila se je revolucionarni organizaciji. Tega je bilo pet let. Po tem njenem prvem odskoku z ravne poti dostojnosti in konservativnosti, ki vežeta žensko nižjih slojev, jo je zavajala prekipajoča čustvenost od spotike do spotike. Naposled se je čisto ločila iz vrst spodobnih ljudi, ki so jo spodbili iz revolucionarske organizacije pod obtožbo zaradi javne prostitucije. (Dalje prihodnjik.)

Nekoliko o kulturi

Piše L. Seme

(Se nadaljuje.)

Morala pri mladinskih zbiorih. — Lahko rečem stoprocentna. Močna volja do slovenske pesmi in govornice in vztrajnost. Z drugo besedo: mladina želi biti slovenska. Akoravno ne bo vse življenje govorila slovensko, vendar kar mu bo mladost vcepila v spomin, ne bo pozabil živ dan. Torej bo vsaj mislil slovensko. In ne samo to. Da bodo stali skupno kot ena družina, ko že nas ne bo. Da se spoznajo med

sabo in dobe zanimanje do slovenskih ustanov. Sem in tja se čuje: "Danes imamo vsega preveč". Res imamo v Clevelandu veliko kulturnih društev, a ravno to nam da lahko misliti. Društva so danes, a koliko časa? To je vprašanje, o katerem bom pozneje razpravljal. Da se vse te kulturne ustanove obdržijo na stopnji kakor so in da se celo dvignejo, nam je potrebno buditeljev. Vršilec in buditelj biti obenem je nemogoče. Buditeljev, ki bi budili narod k življenju in življenje naroda je pa v kulturi. A kdo naj vrši to težko nalogo? Da bi opisal prirediteljev. Dal poguma igralcem, pev-

cem, starišem, odborom itd.?

V stari domovini je drugače. Je več inteligence. A pri nas v Clevelandu? Inteligenco bi treba dobiti nazaj k sodelovanju. A kako? Mogoče je preveč pričakoval od njih. Mogoče si žele počitka od vsakdanjega dela, le v samotni. A vendar je potrebno, če bi bilo moč, da bi stali inteligenti ob strani naroda. Torej kje bi našli buditelje? Nikjer drugje kakor pri časopisih.

Torej ubogi uredniki, zopet vas nekdo cuka. No, ne mislim samo urednikov. Če bi bilo moč, če tudi bi se moral časopis nekoliko podražiti, da bi tiskovna družba imela pravilo, da se,

Slika kaže delegate na konvenciji unij CIO v New Yorku. Te unije imajo 900.000 članov.

če je le možno, pošlje na vsako prireditev enega poročevalca. Dotično društvo bi moralo razumeti in mu pustiti prost vstop in mu iti vsestransko na roke. Urednik bi stvarno uredil in jo priobčil. Kajti pevec, igralec, ni marašar drugega kakor edino priznanje za svoj trud in uspeh in to mu je dovolj. Je pač v naši naturi, kar pa ni nič slabega.

Časopis in kultura. — Časopisi in kultura so tako neločljivo združeni, da drug brez drugega ne bi mogel izhajati. Če izgubimo časopise, je kultura oslabiljena. Če ne bo kulture, bodo časopisi oslabiljeni. Torej stopajmo rama ob rami!

Kulturna društva sploh. — Ko pomislim, koliko je bilo mladine prvo leto pri mladinskih zbiorih in sedaj, dobro čutim, da pešamo; sicer sem vedel, da ne bodo vzdržali vsi, a preveč je padlo. Ko so imeli odrasli pevski zbiori v Gordon Parku nastop pod pokroviteljstvom narodnih domov, sem videl, da so se vrste tudi skrčile, če primerjam, koliko pevcev je bilo leta 1933 o priliki skupnega nastopa, ki smo ga imeli pred narodnim domom v Euclidu. Slabi časi so eno. Težko finančno stanje vpliva veliko na pevška društva. Saj je pri vseh enaka borba. Prireditelj, a ni finančnega uspeha, dasi je bilo truda mesece in mesece. Naložiti pevcem veliko mesečnino ne gre. Ponoviti prireditev ne gre. Pomislimo na primer na samostojno Zarjo. Celo opero so naštevali, a samo za enkrat. Saj ni število Slovencev v Clevelandu padlo za polovico, mogoče niti toliko ne, kakor jih ima Ljubljana, a še, ko sem jaz bil v operi se je na odru ljubljanske opere igrala "Prodana nevesta" že 140 (stointrideset) krat. A pri nas tu? Niti dvakrat ne.

In če sem rekel, da ni kultura danes tako na močni podlagi, kakor si mislimo, naj navedem to dejstvo, da pri vsakem zboru je še nekoliko članov, ki držijo breme, da zbor obstoja. Drugi le sem in tja malo pripomorejo. A ko se bodo utrudili še oni, zborov ne bo. Kako to preprečiti? Da navijamo trgovce? Saj jih že dovolj.

Trgovci. — Sem in tja se čuje: "Trgovci, kje ste bili pa vi?" To je zmotno. Trgovci podpirajo kulturne ustanove poleg požrtvovalnih kulturnih delavcev v največjih procentih. A poleg tega nam je znano, da najmanj procentov med poklici je med trgovci, ki bi jih posebno veselila glasba, petje, drama. So pač rojeni tako menda, ali pa zato, ker imajo ves dan in skozi ves teden opraviti s publiko in si žele en dan prostosti, da s svobodno poklade in se svobodno gibljejo. Trgovca muči na prireditvah spahlec. Ne da so vsi taki, a v pretežni večini so. Če trgovci podpirajo z oglasi ali na kak drugi način, mislim, da smo lahko zadovoljni.

Domovi. — Gospodar, ki pravi "Dokler bo meziniec gibal, ne dam gospodarstva iz rok", ne ravna prav. Prav ravna gospodar, ki uči sina, da poznava, dokler ima še očeta poleg sebe, kakor naj gospodarji; ta je pravi gospodar; ki mu da par volov, pojdi in se pogodi s trgovcem, jaz bom pa samo od strani gledal. Pojdi in kupi soli, sladkorja, kaj bi ti sejal na to njivo? itd. Sin, ki prevzame gospodarstvo šele po smrti očeta, ima bridka razočaranja. Okoli domov naj se uči gospodariti mladina poleg starejših. Če bo kaj napačnega

sugestiral, naj ga lepo podučijo, a ne: "Ti si še mlad, ne veš zadosti." Nekdo bo moral prevzeti to težko nalogo, ko se starejši utrudijo. Zato je pa potrebno, da se mladi privabijo v dom, a tu je najboljšee sredstvo kultura. Reči: "Kultura nam nič ne donaa, še v izgubo nam je," je zmotno. Mogoče ne direktno. A če tudi, še vedno so bili postavljene domovi le za kulturo. Da bi narodni domovi kaj prav velikega storili za kulturo, ni pričakovati, ker so zadolženi in imajo ravno tako težak obstanek. A vsaj dobro voljo je treba imeti do kulture, ki končno s prireditvami tudi podpira narodni dom.

Torej, kdo naj bi izdatno pomagal kulturnim ustanovam? Če gremo na eno prireditev, vidimo iste obraze kot smo jih videli na prejšnji. Vedno ene in iste. A to je, da jih ni zadosti. Kje so drugi? Kako bi jih pritegnili k sodelovanju ali zainteresirali za prispevek k narodnemu davku? Težko bi se našel uspeh. Če ne bodo prisrčile kulturnim ustanovam na pomoč:

Jednote. — Jednote, po mojem skomnem mnenju so imele pot ugrajeno, veliko po zaslugi kulturnih ustanov in kulturnih delavcev pri raznih kampanjah za pridobitev članstva. Saj mislim, da vsak član v pretežni večini odbora: tajniki, predsednik itd., so takorekoč tudi požrtvovalni kulturni delavci. Če pomislimo, koliko so poslovni stroški privatnih zavarovalnih društev, naše domače organizacije v primeri zelo malo potrošijo v ta namen. Saj se pobirajo vse obveznosti članstva po tajnikih, ki so, če sploh so, čisto malo plačani. Organizacije so močno solventne — in tu je tudi ves slovenski denar, zato bi bilo pravilno, da bi v tej krizi prisrčile na pomoč kulturnim ustanovam. To bi bila mogoče boljša kampanja za pridobitev članstva kot pa kaka druga; kajti vodilne osebe bi si to dobro zapomnile. Obenem bi pa indirektno prispevali tudi oni rojaki, ki sedaj niso še nikoli nič prispevali za kulturo.

Kar se tiče mladinskih pevskih zbiorov, moram dati priznanje glavnemu odboru SNPJ. Največ so imeli smisla za mladino. Čast vam in članstvu in delegatom, da so vam pustili proste roke v tem oziru!

V prejšnjem sem izvajal, kar mi veli stan. Misli sem imel čiste, če bo kak uspeh ali ne, jaz sem storil svojo dolžnost.

25-letnica p e v s k e g a z b o r a "Zvona". — Petindvajset let je v vsakem oziru lepa doba. Četrto stoletja pomeni vedno lepo številco let. A pri pevskem društvu je to dokaz močne vztrajnosti in veselja do petja, kar se ne najde

Edward J. Jeffries, ki je bil izvoljen za župana v Detroitu pri zadnjih volitvah.

tavno tako kakor jo nosim v minu. Hvala! Mi je in mi najdražji spomin na vas, ki na mater.

(Konec v četrtek.)

HUMOR

Poseben cilj

"Ko je potoval moj stric raj v Zagreb, sem ga sprejeto košček poti."

"In kakšen je bil cilj vaš potovanja?"

"Da strica za kakšen sto oberem!"

Dobra in slaba kuhinja

Nekoč je sedel Hermann Bahr avstrijski romanopisec in matematik (1863 do 1934), s jim prijateljem v neki dunajski restavraciji pri kosilu. Ob je jed na moč teknila in bila zelo navdušena za dobro kuhinjo.

"Nič ni boljšega na svetu dobra jed," je menil Bahr prijatelj v svojem navdušenju. "Slaba kuharica pripravi zd nikom polovico njihovih pac to."

"Da, res je," je odvrnil Hermann Bahr, "dobra pa drugo lovice."

Listen to and Advertise on
PALANDECH'S YUGOSLAV RA
Folk Songs and Mus
Tamburitza Orchest

Station WWAE, Every Sunday 1
585 S. Clark St., Chicago — Har.

11 SHOPPING
DAYS LEFT

"IT NEVER HURTS
TO BE GIVEN NEW SHIRTS"

BUY CHRISTMAS SEAL

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih
VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J.,
TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. — Cene zmerne, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 SO. LAWDALE AVENUE

Tel. Rockwell 4904

CHICAGO, ILLINOIS

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklope 11. radne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali družino \$4.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri aviziranih \$1.20 na teden, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vrzoka, reči, da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanada \$6.00	Za Člano in Chicago je \$4.00
1 tednik in 4.00	1 tednik in 4.00
2 tednika in 3.00	2 tednika in 3.00
3 tednike in 2.00	3 tednike in 2.00
4 tednike in 1.20	4 tednike in 1.20
5 tednikov in ..... nič	5 tednikov in 1.50

Za Evropo je \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vrsto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo: — Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list SNPJ, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista. In obenem doplačati dotično vrsto lista Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo snizati datum za to vrsto naročnika.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vrsto \$.....

1) Ime..... Čl. družina št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledočih članov moje družine:

2)..... Čl. družina št.....

3)..... Čl. družina št.....

4)..... Čl. družina št.....

5)..... Čl. družina št.....

Mesto..... Država.....

Nov naročnik..... Star naročnik.....